

22.11.2016

POL-2016-14288

ID-1627104

Sisäministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa otsikosta mainitusta asiasta. Kyseisellä lailla annettaisiin täydentävät säännökset unionin lainvalvontayhteistyövirastosta eli Europolista ja kumottaisiin laki Europolia koskevan päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta. Poliisihallitus toteaa pyydettyinä lausuntona seuraavaa:

Esityksen vaikutukset

Esityksessä todetaan, että sillä on vain vähäisiä taloudellisia vaikutuksia ja että vaikutukset viranomaisten toimintaa olisivat vähäiset. Toisaalla esityksessä tuodaan esiin se, että Europolin tietojärjestelmää koskeva arkkitehtuuri tulee muuttumaan suuresti, kun siirrytään järjestelmäkohtaisista säännöksistä kohti käyttötarkoitussidonnaista toimintaa. Tässä vaiheessa vaikuttaa siltä, että asetuksen voimaantulo ei aiheuta suuria muutoksia kansallisiin tietojärjestelmiin. Muutoksia tulee joka tapauksessa muuhun kansallisen tason toimintaan ja päivittäiseen työhön, mikä edellyttää koulutusta ja uusien toimintamallien käyttöön ottoa. Esityksessä olisi näin ollen hyvä tuoda esiin myös nämä seikat ja yritettävä arvioida ja eritellä todennäköisiä vaikutuksia. Selvyyden vuoksi esityksessä voisi olla erilliset kappaleet taloudellisista ja toiminnallisista vaikutuksista.

Esityksen vaikutuksia koskevan osion toiseen kappaleeseen sivulle 10 tulisi lisätä, että lainvalvontaviranomaisia työllistäviä rikoskokonaisuuksia saattaa paljastua tulevaisuudessa entistä enemmän sen lisäksi, että ne ovat entistä monimutkaisempia ja laajempia. Sanotun kappaleen viimeistä virkettä tulee esituskintapakkoa koskevan periaatteen mukaisesti oikaista siten, ettei siitä saa käsitystä, että on olemassa rikoksia, jotka ovat tutkittavissa vaan että lainvalvontaviranomaisilla on tutkintapakko kaikkien esille tulleiden rikosten osalta.

Vaikutuksia koskevaan esityksen kappaleeseen tulisi lisätä myös se merkittävä seikka, että vahvemman Europolin myötä rikollisuuden toimintaedellytyksien voidaan arvioida vaikeutuvan ja siten sisäisen turvallisuuden parantuvan.

Kansallinen yksikkö (2 §)

Pykälän perusteluja voisi täydentää toteamalla, että Poliisin hallinnosta annetun lain 9 § 1 momentin mukaan keskusrikospoliisin tehtävänä on torjua kansainvälistä, järjestäytyntä, ammattimaista, taloudellista ja muuta vakavaa rikollisuutta.

Toimivaltaisten viranomaisten ja Europolin väliset yhteydet (3 §)

Yksi jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten kannalta merkittävimmistä uudistuksista Europol-asetuksessa on 7 artiklassa oleva nimenomainen

säännös kansallisten toimivaltaisten viranomaisten suorista yhteyksistä Europoliin sekä 20 artiklan säätämä suora ja epäsuora pääsy Europolin säilyttämiin tietoihin. Tämänkaltaiset säännökset on omiaan nopeuttamaan ja tehostamaan jäsenvaltion ja Europolin yhteistyötä sekä joustavoittamaan ja sitouttamaan kansallisia toimivaltaisia lainvalvontaviranomaisia yhteistyöhön Europolin kanssa. Ne luovat kannustimia tehdä tiivistä yhteistyötä Europolin kanssa.

Jotta nämä seikat tulisivat selkeästi sille esityksestä, Poliisihallitus ehdottaa, että sivulla 9 olevaan kappaleeseen Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset lisättäisiin maininta suorasta ja epäsuorasta pääsystä Europolin tietoihin. Esityksen 3 §:ssä ja sen perusteluissa tulisi huomioida asetuksen artikla 20. Nykyisestä muotoilusta saa sen käsityksen, että 7 artiklan mukainen suora yhteys toimivaltaisen kansallisen viranomaisen ja Europolin kesken ja 20 artiklan mukainen suora pääsy Europolin tietoihin olisivat sama asia. Niin ikään esityksen 3 §:ää ja sitä koskevaa perustelutekstiä tulisi täydentää siten, että sivun 11 neljännessä kappaleessa puhuttaisiin suorasta pääsystä ja hakumahdollisuudesta kaikkiin tietoihin, koska muutama kappaleta myöhemmin käytetään termiä epäsuora pääsy, joka koskee muita tietoja.

Rekisteröidyn tiedonsaantioikeus ja virheellisten tietojen korjaaminen tai poistaminen (4 §)

Ehdotetun säännöksen mukaan rekisteröidyn tiedonsaantioikeus edellyttäisi henkilökohtaista käyntiä poliisilaitoksella. Tarkastusoikeuden käyttöön liittyvä henkilökohtaisen käynnin edellytys poistunee myös poliisin henkilötietolaista uutta tietosuojadirektiiviä implementoitaessa, joten sitä koskeva kirjaus tulee poistaa nyt puheena olevasta esityksestä. Tämä vaatii toimintatapojen muutosta, ohjeistusta ja koulutusta, sekä todennäköisesti myös lomakkeiden muutoksia. Tietojen korjaamista koskevan pyynnön (37 artikla) osalta nyt hallituksen esityksessä esitetyn kaltaista vaatimusta henkilökohtaisesta esittämisestä poliisilaitokselle ja henkilöllisyyden todistamista ei voimassa olevassa lainsäädännössä ole ollutkaan, joten tämä kirjaus tulee poistaa ehdotetusta pykälästä. Henkilöllisyyden todistamista koskeva kirjaus voidaan selvyuden vuoksi sisällyttää esityksen perusteluihin.

Tietosuojavalvonnan yhteistyöneuvosto ja parlamentaarinen valvonta

Poliisihallitus toteaa, että esimerkiksi esityksen Pääasiallisessa sisällössä tai Esityksen vaikutukset kappaleessa olisi hyvä nykytilanteeseen peilattuna analysoida tarkemmin kahta asetuksen uutuutta Europol-päätökseen verrattuna, jotka tulevat muuttamaan Europolin toimintaa, menemättä kuitenkaan kiellettyyn asetuksen selittämiseen tai täsmentämiseen. Jatkossa Euroopan tietosuojavaltuutettu ryhtyy valvomaan tietojen käsittelyä Europolissa ja nykyinen Europolin yhteinen valvontaviranomainen lakkautetaan. On erityisen tärkeää, että 45 artiklan mukainen Yhteistyöneuvosto on vahva ja toimiva, koska sen kautta kansallinen lainvalvontanäkemykset ja tietämys voidaan saattaa Euroopan tietosuojavaltuutetun tietoon. Tästä tulee huolehtia, kun asetusta ryhdytään soveltamaan ja säännöksille luodaan tulkintaa. Europolin parlamentaarisen valvonnan osalta olisi syytä korostaa

ainakin sitä, että järjestelyllä ei puututa Europolin päivittäiseen operatiiviseen toimintaan vaan tarkoitus on vaikuttaa Europolin toiminnan kehittämiseen yleensä.

Poliisiylijohtaja

Seppo Kolehmainen

Poliisiylitarkastaja

Marja Kartila